

TEK PAY SAHİPLİ ANONİM ŞİRKETTE GENEL KURUL

Yrd. Doç. Dr. Cafer Eminoğlu*

ÖZET

Anonim şirketler geleneksel olarak birden çok pay sahibi için tasarlanmış ve kurumsal işleyiş düzenleri de mevzuat altyapısı açısından buna uygun olarak kurgulanmıştır. Özellikle genel kurulun kuramsal düzeni birden çok pay sahibinin ve “*stakeholder*” olarak ifade edilen diğer menfaat sahiplerinin birbirleri ile olan menfaat çatışmalarının dengelenmesi üzerine inşa edilmiştir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) ile tek pay sahipli anonim şirket kurulmasına ilk kez müsaade edilmiş ancak bu şirket sınıfının pratikte kazanacağı anlama ve şirketler hukukunda yaşanan bu kuramsal dönüşüme uygun ve özgün düzenlemelere çok sınırlı olarak yer verilmiştir. Özellikle çok üyeli ve kurul olarak işleyen genel kurul için öngörülmüş olan düzenlemelerin tek pay sahipli anonim şirket genel kurullarına uygulanması, uygulamada çeşitli sorunlara ve belirsizliklere yol açabilmektedir. Kanun koyucu tek pay sahipli anonim şirketlerde tek pay sahibinin genel kurulun tüm yetkilerine sahip olduğunu hükme bağlamıştır. Burada temel odaklanma noktasını, hangi durumlarda genel kurul işleyişi için öngörülen sıkı prosedürlerin tek kişilik anonim şirket genel kurulu için de uygulanması gerektiği, hangi durumlarda bu merasimlerden feragat edilebileceği sorusu oluşturmaktadır. Bu bağlamda genel kurula intifa hakkı sahiplerinin, rehin alacaklılarının ve bakanlık temsilcilerinin katılımı, toplantıya davet usulü, çağrısız genel kurul toplantısı, toplantı başkanlığının oluşturulması ve karar alınması gibi hususlar tek pay sahipli anonim şirket genel kurulunun işleyişi açısından ele alınmaya değer konulardır.

Anahtar Kelimeler: Tek pay sahipli anonim şirket, tek pay sahibi, genel kurul

* Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi. E-Posta: cafereminoglu@hotmail.com

GENERAL ASSEMBLY AT THE JOINT STOCK COMPANY WITH A SINGLE SHARE

ABSTRACT

Joint stock companies are designed for multiple shareholders and their institutional operation schemes are accordingly fictionalized in terms of the structure of legislation. Especially institutional scheme of general shareholder meeting are built upon the balance of conflict of interests between stakeholders and shareholders. Turkish Commercial Code (TCC) numbered 6102 has permitted joint stock companies to be established with single share for the first time; yet it has parochially allowed for regulations appropriate and original to the meaning that these kinds of companies will gain in practice and to the theoretical conversion in the field of companies law. Specifically, regulations enacted for general meeting functioning with multiple members and as a board, apply to joint stock companies with a single share, which causes several issues and uncertainties in practice. Lawmaker has decided that the only shareholder at joint stock companies with a single share has all the authorities of general assembly. The main focus here is on the question as to in which circumstances the strict procedures enacted for the operation of general assembly should apply to general meeting at joint stock companies with a single share and also on the question as to in which circumstances these procedures may be relinquished. In this sense, the subjects such as the participation of beneficial owners, the pledge creditors and representative of the Ministry of Customs and Trade; procedure for the invitation to the meetings; meetings of general assembly without invitation; establishment of presidency of the meetings; and decision making are worth analyzing in terms of the operation of general assembly at joint stock companies with a single share.

Keywords: Joint stock companies with a single share, the owner of a single share, general assembly.

I. GİRİŞ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun (TTK) getirdiği önemli yeniliklerden biri, 6762 sayılı eski Türk Ticaret Kanununda (eTTK) öngörülen beş kişilik asgari kurucu ortak sayısı şartının kaldırılması suretiyle, tüzel veya gerçek kişiden oluşabilecek tek ortaklı anonim şirket kurulmasına olanak sağlamasıdır. Aynı şekilde limited şirketlerde de en az iki ortak şartı kaldırılmış, tek ortaklı şirket mümkün kılınmıştır. Böylelikle bir taraftan uygulamada sıklıkla karşılaşılan “saman adam” sorunu çözümlenmek istenmiş, diğer taraftan Avrupa Birliği müktesebatına bu anlamda uyum sağlanmıştır.

TTK'nın 338. maddesinin birinci fıkrasında anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı şart koşulmuştur. Tek pay sahipli ortaklığa olanak sağlayan hüküm de budur. Ne var ki tek paysahipli “ortaklık” gerek kavramsal gerekse de kuramsal olarak sorunludur. Ortaklığa ilişkin düzenlemeler esasen birden çok ortak arasındaki ilişkileri ve menfaat çatışmalarını düzenlemek üzere ihdas edilmiştir. Böyle bir düzenin tek ortaklı bir yapı için uygulanacak olması çeşitli sistemsel problemlere yol açmakta, çok pay sahipli yapılar için öngörülen elbise sıklıkla tek pay sahipli ortaklığa geniş gelmektedir.

Pay sahipleri platformu ve ortaklığın temel irade organı olan genel kurul bu uyumsuzlukların en bariz şekilde görüldüğü alanların başında gelmektedir. Çünkü kural olarak kurul niteliğine sahip olan genel kurulun, tek üyeli olarak işleyecek olması, bu organa ilişkin bazı düzenlemelerin uygulanmasını sorunlu hale getirmektedir. Diğer bir ifade ile tek üyeli genel kurul, çok üyeli genel kurul için tasarlanan kalıplara sığmamaktadır. Buna rağmen kanun koyucu tek pay sahipli anonim şirket genel kuruluna ilişkin özel düzenlemelere çok sınırlı olarak yer vermiştir. Böylelikle genel kurula ilişkin genel hükümler genel itibari ile tek pay sahipli anonim şirket genel kuruluna da uygulanacaktır. Ancak doğası gereği tek pay sahipli anonim şirket genel kuruluna uygulanamayacak hükümler de mevcuttur. İşte gerek uygulanamayacak olan bu hükümlerin tespiti gerekse de uygulanması gereken hükümlerde tek pay sahipliği statüsüne

uygun olarak ne tür farklılaşmaların olması gerektiğinin tespiti önem arz etmektedir.

Tek pay sahibi, tek kişilik anonim ortaklıkta genel kurulun bütün yetkilerine sahiptir. Ancak tek pay sahibi buna rağmen genel kurulun verdiği yetkileri yine de “toplunarak” kullanır. Diğer bir ifade ile tek pay sahibi, gerektiğinde bakanlık temsilcisinin varlığında toplanmak ve tutanağa bağlı olarak yazılı karar almak zorundadır¹. Bunun için ise çağrısız toplantı (TTK m. 416) daha elverişli olmakla birlikte, çalışmamızda da değineceğimiz üzere, tek pay sahipli genel kurulun, çağrı (davet) merasimi işletilerek de toplanması gerekli olabilir.

Belirtmek gerekir ki bir anonim şirket tek pay sahipli olmakla beraber, böyle bir şirketin genel kurulu birden fazla oy hakkı sahibi ile toplanabilir. Bu durum özellikle oy haklarını haiz intifa ya da rehin hakkı sahiplerinin genel kurula katılması halinde mümkündür. Bu tür durumlarda, çağrı ve karar almaya yönelik merasim ve formalitelerin tek pay sahipli ortaklıklara da uygulanması söz konusu olabilecektir.

Çalışmamızda tek pay sahipli anonim ortaklıkların genel kurullarına ilişkin bazı problem alanlarına değinilmektedir. Tek kişilik şirket bağlamında şirketler hukukunda meydana gelen kuramsal dönüşüme değinildikten sonra genel kurul toplantısının yapılması ile ilgili olarak tek pay sahipli şirketler açısından özellik ve farklılık arz edebilecek bazı hususlar ele alınmaktadır. Bu kapsamda hangi mevzuatın uygulanacağına yönelik bir tespit yapıldıktan sonra, genel kurul toplantısına çağrı ve paylar üzerinde intifa veya rehin haklarının varlığının söz konusu olması halinde bu durumun etkilerine yer verilmektedir.

Çalışmamızın devamında toplantı gündeminin hazırlanması, pay sahibinin temsil edilmesi, toplantıya kimlerin katılabileceğı, bakanlık temsilcisinin toplantıya katılması, toplantının yapılması ve işleyişi esnasında özellik arz edebilecek hususlar, toplantıda hazır bulunanlar listesinin ve tutanağın hazırlanması, karar alınması ve yönetim kurulu

¹ Ünal Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku (Sermaye Ortaklıkları, Vedat Kitapçılık 2013)*, Nr. 13-02.

üyelerinin ibrası ve nihayet genel kurul kararlarının hukuka aykırılığının sonuçları konumuzu teşkil eden şirket sınıfı açısından ele alınmaktadır.

II. KURAMSAL DÖNÜŞÜM

Tek kişilik ortaklık şirketler hukukunun dayandığı ilkeler ve kavramlar açısından önemli bir dönüşümü ifade etmektedir. Kavramsal anlamda en önemli dönüşüm, “kişi birliği” mevcut olmadığı halde bir örgütlenmenin “ortaklık” ya da “şirket” olarak nitelendiriliyor olmasıdır². Kuramsal anlamda ise özellikle birden fazla kişi için dizayn edilmiş olan bir kurallar bütününün bir tek ortak için uygulanacak olmasıdır³. Burada ise en belirgin dönüşüm biricik ortağın tek başına genel kurulun bütün yetkilerini kullanacak olması ve böylelikle çok üyeli bir organ yapısına dayanan kuramsal düzenin belli bir ölçüde karşılıksız kalacak olmasıdır. Örneğin genel kuruldaki azınlık ya da bireysel hakların önemli bir kısmı tek pay sahipli anonim ortaklıklarda uygulama alanı bulamayacaktır.

Tek ortaklı sermaye şirketi yapısının kabulü her şeyden önce “şirket” ya da “ortaklık” ifadesinde “kişilerden” ziyade “sermaye” üzerindeki daha yoğun bir odaklanmanın benimsendiğinin ve bu anlamda kuramsal bir dönüşümün yaşandığının göstergesidir. Esasen bu dönüşümü meşru kılacak gerekçeler de mevcuttur. Sermaye ortaklığı, kişilerin malvarlıklarının bir kısmını ticari bir faaliyet için ayırıp sorumluluklarını da sadece bu malvarlığı kısmı ile sınırlı tutmalarına olanak sağlamaktadır. Çok ortaklı sermaye şirketlerinde bu mümkün iken, kişilerin tek ortaklı şirket aracılığı ile bu olanağı kullanamaması için kanaatimizce geçerli bir neden yoktur. Öte taraftan bir şirketin tek kişiden oluşuyor olması, böyle bir yapıya kurumsal bir zafiyet de katmamaktadır. Çünkü tek kişilik şirket de tüzel kişiliğe sahiptir ve sorumluluğu kural olarak sadece getirmiş olduğu sermaye ile sınırlı olan tek ortaktan ayrı bir yapıdır. Bu yönüyle

² Tekinalp bu hususu “paradoks” (gerçek olmayan) olarak nitelendirmektedir. Yazara göre ortaklığın birden çok kişiden meydana geldiği dogması, eşyanın tabiatı gereği olmayıp kuramsal bir kabuldür. Bkz: Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 1-01.

³ Tek kişi anonim ortaklığın meşru olup olmadığı ya da istisna teşkil edip etmediği hususunda Alman öğretisindeki tartışmalar için bkz: Gregor Bachmann, *Die Einmann-AG* (NZG 2001), s. 962 vd.

perde gerisinde bir ya da birden çok kişinin mevcudiyeti kayda değer bir farklılığa yol açmayacaktır.

Kanun koyucu, tek kişilik şirketi TTK'da düzenlemiş olmakla, bu tür şirketlerin “legal” olup olmadığı sorunsalını, en azından mevzuatsal anlamda, karşılıksız bırakmıştır. Ancak belirtmek gerekir ki TTK öncesinde de tek kişilik şirketler yaşam alanı bulmaktaydı. 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname⁴ tek ortağı Devlet olan anonim şirketlerin kurulmasına olanak sağlamaktaydı⁵. Şöyle ki, KHK'nin 3. maddesi uyarınca İDT'lerin anonim şirket şeklinde kurulması mümkündür. Ancak, anonim şirket şeklinde kurulan İDT'lerde 6762 sayılı TTK'nın 277. maddesindeki beş kurucu şart aranmayacaktır.

Kuruluş sonrasında çeşitli nedenlerle tek ortağı düşen anonim ya da limited şirketler fesih davası⁶ açılmadığı sürece hukuki ve fiili varlıklarını sürdürmüşlerdir⁷. Bunun da ötesinde eTTK döneminde kanuni asgari ortak sayısının tutturmak amacıyla “saman adam” olarak ifade edilen ortakların türediği, bu kişilerin gerçekte sermaye ortağı olmadığı ve fiili olarak şirketle irtibatsız oldukları, dolayısıyla buradaki “çok ortaklılığın” kâğıt üstünde olduğu durumlar da azımsanmayacak orandaydı. Nitekim fiili gerçeklik ile, kâğıt üstünde durmakla birlikte hukuken karşılıksız olmayan bu “kurmaca” ortaklık yapısı arasındaki çelişki şirketler hukuku alanındaki önemli uyumsuzluk kaynaklarından birini teşkil etmekteydi. Dolayısıyla tek ortaklı şirket modeline izin

⁴ RG: 18/6/198, S. 18435

⁵ 233 Sayılı KHK m. 3/3'e göre anonim şirket şeklinde kurulan iktisadi devlet teşekküllerinde eTTK'nın 277. maddesinde sözü edilen beş kurucunun bulunması şartının aranmayacağı, ayrıca genel kurul ve denetçilerinde bulunmayacağı hükme bağlanmaktaydı. Bu hususta ayrıca bkz: Biset Sena Güneş, ‘Tek Kişilik Anonim Şirketler’ (2012), 3 İstanbul Barosu Dergisi 220, s. 228.

⁶ eTTK'nın 435. maddesinde şirketin tescilinden sonra pay sahiplerinin sayısı beşten aşağıya düştüğünde veya pay sahiplerinden veya şirket alacaklılarından birinin yahut Bakanlığın talebi üzerine, mahkemenin şirketin durumunu kanuna uygun hale getirmesi için uygun bir süre belirleyeceği ve buna rağmen durum düzeltilmezse şirketin feshine karar vereceği düzenlenmekteydi. Bu hüküm ile pay sahibi sayısının beşten aşağı düşmesi durumunda şirketin “münfesihi” sayılacağını hükme bağlayan eTTK'nın 434. Maddesi arasındaki ilişki ile ilgili olarak bkz: Güneş, s. 226 vd.

⁷ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 1-02.

verilmesi ile sadece bir ihtiyacın karşılamadığını, bunun da ötesinde fiili bir gerçekliğe hukuki bir karşılık oluşturulduğunu kabul etmek gerekir.

Ne var ki yaşanan bu dönüşüme paralel olarak tek ortaklı şirketlerde şirket içi mekanizmaların işleyişini mümkün kılacak özel düzenlemelere, gerekli ölçüde yer verilmemiştir. Tek üyeli bir genel kurulun büyük ölçüde çok üyeli bir kurul rejimine tabi kılınmış olması bunun en bariz göstergelerinden biridir. Aşağıda da ele alındığı üzere, tek kişilik ortaklık ile gerçekleşen kuramsal dönüşümün şirket işleyiş mekanizmalarına ilişkin düzenlemeler açısından karşılıksız kalmış olması, uygulamada çok ve çeşitli belirsizlik ve uyuşmazlıkları beraberinde getirecektir.

III. GENEL KURUL

A. Genel Olarak

Anonim şirkette pay sahipleri, diğer şirket türlerinden farklı olarak, genel kurul dışında karar alamazlar. Şüphesiz bu kural tek pay sahipli anonim şirket açısından da geçerlidir. Genel kurul anonim şirketin temel karar ve irade organıdır. Burada şirkete ilişkin en temel hususlar ve stratejiler karara bağlanır. Devredilemez yetkilerle donatılmış olan genel kurul aynı zamanda pay sahiplerinin şirkete ilişkin haklarını kullandıkları mecradır. Bu organ sürekli değil dönemseldir⁸. Genel kurul, birden fazla pay sahipli anonim şirketlerde olduğu gibi tek pay sahipli anonim şirketlerde de yılda en az bir defa olağan olarak ve gerektiğinde de olağanüstü olarak toplanır.

Genel kurul bir şirket içi organdır ve şirketi temsil yetkisine sahip değildir. Dolayısıyla genel kurul kararları kural olarak üçüncü kişilere karşı kendiliğinden bir sonuç doğurmaz. Ancak bu kararlar şirketin yönetim kurulu tarafından uygulanmak suretiyle şirket dışı ilişkilerde etkili olur⁹. Buna karşın istisnai olarak genel kurulun bazı kararları icrai nitelikte olabilir. Diğer bir ifadeyle bazı kararları yönetim kurulunun

⁸ Güzin Üçışık ve Aydın Çelik, *Anonim Ortaklıklar Hukuku* (C. I, Adalet 2013), s. 217; Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, *Şirketler Hukuku* (Dora 2013), s. 259.

⁹ Üçışık ve Çelik, s. 217-218.

uygulanmasına ihtiyaç duymaksızın kendiliğinden sonuç doğurabilir. Bu tür kararlara kâr dağıtımı, yöneticilerin seçilmesi, ibrası ve azline yönelik kararlar örnek verilebilir.

Genel kurul şirketin tüm pay sahiplerinin katılımı ile oluşur ve “kurul” niteliğindedir. Bunun istisnası genel kurulun tek üyeli olması hali, diğer bir ifade ile tek pay sahipli bir anonim ortaklığın söz konusu olması durumudur¹⁰. Buna rağmen tek pay sahipli anonim şirketin genel kurulunun karar alma yeteneğine sahip olabilmesi için çok pay sahipli anonim şirket genel kurulunun toplanıp karar alabilmesi için gerekli olan neredeyse bütün usul ve kurallara uyulması gereklidir¹¹. Kurul niteliğine sahip çok üyeli bir organ için öngörülmüş olan ve daha çok şekil şartlarına bağlanan dogmatik bir düzenin tek üyeli bir organ için uygulanma zorunluluğu ise, aşağıda detaylandırıldığı üzere çeşitli sorunlara neden olmaktadır.

B. Uygulanacak Düzenlemeler

TTK'nın ve A.Ş. GK Yönetmeliği'nin¹² tek pay sahipli anonim ortaklığa ilişkin özel hükümleri, bu şirket sınıfının pratikteki önemi ve uygulamada çok pay sahipli anonim şirketten ayrılan yönleri dikkate alındığında, son derece yetersizdir¹³. Bu sınırlı düzenlemelerde temel olarak Avrupa Birliği'nin (AB) 12. Şirketler Hukuku Yönergesi ile ön görülen asgari hükümlerin esas alındığını görmekteyiz¹⁴.

Kanun koyucu anonim ortaklık genel kurulunun toplanmasına ilişkin zorunluluk açısından da tek pay sahipli anonim ortaklık için herhangi bir istisna öngörmemiştir. Bununla birlikte tek paysahipli

¹⁰ Bilgili ve Demirkapı, s. 259.

¹¹ Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I* (13. Bası, Vedat Kitapçılık 2015), Nr. 715.

¹² Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul Ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük Ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik, RG: 28.11.2012, Sayı: 28481.

¹³ Tek pay sahipli anonim şirketin vurgulandığı bu hükümler şunlardır: TTK m. 338, m. 371/6, m. 408/3.

¹⁴ Bu hususta bkz: İsmail Kırca, Feyzan Hayal Şehirli Çelik ve Çağlar Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku* (Cilt I, BATİDER 2013), s. 226.

anonim ortaklığın genel kuruluna özgülenmiş düzenlemelere, TTK'nın 408. maddesinin üçüncü fıkrası ve A.Ş. GK Yönetmeliği'ndeki bazı hükümler hariç yer verilmemiştir.

TTK'nın genel kurula ilişkin tek hükmünün 408. maddenin üçüncü fıkrası olduğu söylenebilir. Bu hükme göre “*tek pay sahipli anonim şirketlerde bu pay sahibi genel kurulun tüm yetkilerine sahiptir.*” hükmünün devamında tek pay sahibinin genel kurul sıfatıyla alacağı kararların geçerlilik kazanabilmeleri için bu kararların yazılı olmalarının şart olduğu ifade edilmiştir¹⁵.

Görüldüğü üzere tek pay sahipli anonim şirketin genel kuruluna ilişkin özel hükümler oldukça sınırlıdır. Dolayısıyla anonim şirketin genel kuruluna ilişkin genel hükümler büyük oranda tek pay sahipli anonim şirket genel kurulları için de uygulama alanı bulacaktır. Ancak bu genel hükümlerin uygulanması esnasında tek pay sahipli anonim şirketlerin kendine özgü yapılarının dikkate alınması gerektiği açıktır¹⁶. Elbette bu farklılaşmanın tespiti ve bulunacak çözümler açısından yargıya ve öğretiyeye önemli görevler düşmektedir.

C. Toplantıya Çağrı

Anonim şirket genel kurulu, kural olarak belli bir merasim çerçevesinde toplantıya çağrılır. “Davet usulü” denilen¹⁷ bu merasim genel kurulun toplantıya esas sözleşmede (tek pay sahipli anonim şirketin esas taahhütnamesinde) belirtilen şekilde, internet sitesi açmakla yükümlü olması halinde şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayımlanan ilanla toplantıya çağrılır (TTK m. 414/1).

¹⁵ Bu fıkra hükmü Adalet Komisyonu aşmasında, 89/667 ve onun yerine çıkarılan 2009/102 sayılı AB yönergesi çerçevesinde eklenmiştir. Bu hususta bkz: Abuzer Kendigelen, *Türk Ticaret Kanunu; Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler* (Oniki Levha 2012), s. 309.

¹⁶ Kırcı, Şehirli Çelik ve Manavgat, s. 227vd.

¹⁷ Üçışık ve Çelik, s. 254.

Bunun yanında gerek TTK'da gerekse de ikincil mevzuatta¹⁸ genel kurulun toplanması ile ilgili diğer bazı gerekliliklere yer verilmiştir.

Bununla birlikte genel kurulun çağrısız olarak, diğer bir ifade ile davet usulüne uyulmaksızın da toplanması mümkündür. Bütün payların sahipleri veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde, çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın, genel kurul olarak toplanabilir ve bu toplantı nisabı var olduğu sürece karar alabilirler (TTK m. 416/1). Bu çerçevede tek pay sahipli anonim şirketlerde genel kurul kural olarak her zaman çağrısız olarak toplanabilir. Çünkü tek pay sahibinin hazır olması, bazı istisnalar dışında, sermayeyi oluşturan payların tamamının temsil ediliyor olması anlamına gelecektir.

Ne var ki çağrı merasiminin uygulanması tek kişilik anonim ortaklık genel kurul toplantısı için de zorunlu olabilir. Payların üzerinde rehin bulunması ve rehin alacaklısına oy hakkının tanınmış olması ya da bazı payların üzerinde intifa hakkı bulunması söz konusu ise genel kurulun çağrılı, diğer bir ifade ile davet usulüne uygun olarak yapılması gerekli olabilir¹⁹.

Kimlerin genel kurulu toplantıya çağırabileceği TTK'da tahdidi olarak²⁰ sayılmıştır. Bu konuda esas yetki sahibi yönetim kuruldur. Yönetim kurulu bu yetkiyi alacağı bir kararla kullanır. Bununla birlikte pay oranına bakılmaksızın her bir pay sahibi de, yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle genel kurulu toplantıya çağırabilir (TTK m. 410/2).

Genel kurulun toplantıya çağrılması hususunda bir de azınlık hakkı mevcuttur. Sermayenin en az onda birini, halka açık şirketlerde yirmide birini oluşturan pay sahipleri, yönetim kurulundan, yazılı olarak gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek, genel kurulu toplantıya

¹⁸ Bkz.: Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul Ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük Ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik, RG: 28.11.2012, Sayı: 28481.

¹⁹ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-16.

²⁰ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-18.

çağırmasını veya genel kurul zaten toplanacak ise, karara bağlanmasını istedikleri konuları gündeme koymasını isteyebilirler (TTK m. 411/1). Bununla birlikte tasfiye memurları da görevleri ile ilgili konular için genel kurulu toplantıya çağırabilir.

Gerek her bir pay sahibinin yönetim kurulunun toplanamaması nedeniyle genel kurulu mahkeme aracılığı ile toplantıya çağırma hakkı gerekse de TTK'nın 411. maddesinde düzenlenen azınlık hakkı, tek pay sahipli anonim ortaklıklar açısından özel öneme sahiptir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, hangi sebeple olursa olsun, gerekli olması halinde her iki hak da tek pay sahibi tarafından kullanılabilir. Özellikle yönetim kurulunun profesyonellerden oluştuğu, pay sahibinin yönetim kurulu üyesi olmadığı durumlarda tek pay sahipli anonim şirketlerde pay sahibi genel kurulu ihtiyaç halinde bu yollarla da toplantıya çağırabilecektir. Örneğin payların çoğunluğu üzerinde intifa hakkının bulunduğu durumlarda tek pay sahibinin azınlık haklarını kullanması gündeme gelebilecektir. Elbette bütün payları elinde bulunduran tek pay sahibinin çağrısız genel kurul toplantısı yapma olanağı varken TTK'nın 410 ve 411. maddelerine başvurması ancak çok istisnai durumlarda söz konusu olabilecektir.

D. Tek Kişilik Anonim Şirkette İntifa ve Rehin Hakkı Sahipleri

Tek pay sahipli ortaklıklarda genel kurulun toplanmasına ilişkin merasimin uygulanmasında intifa ve rehin hakkı sahiplerinin durumu özellik arz edebilir. İntifa hakkı kural olarak sahibine konusu üzerinde tam yararlanma yetkisi sağlar (Türk Medeni Kanunu m. 794 /1). Bir payın üzerinde intifa hakkı varsa, aksi kararlaştırılmadığı müddetçe, genel kurula katılma (A.Ş. GK Yönetmeliği m. 18/5) ve ilgili paya ilişkin oy hakkı intifa hakkı sahibi tarafından kullanılır (TTK m. 432/2). Belirtmek gerekir ki intifa hakkı sahibi oy hakkının uzantısı olarak genel kurul toplantısına katılma, iptal davası açma, bilgi alma ve denetleme haklarına

da sahiptir²¹. Bu haklar müktesep haklardır ve dolayısıyla genel kurul kararıyla kısıtlanamayacaktır²².

Tek pay sahipli anonim şirketin bütün payları üzerinde intifa hakkı kurulabileceği gibi payların bir kısmı üzerinde de bu hak kurulabilir. Buna göre genel kurulda bütün oy hakları intifa hakkı sahibinde olabileceği gibi payların bir kısmı ile ilgili oy hakkı intifa hakkı sahibinde iken geriye kalan oy hakları tek pay sahibinde olabilir. Bu da tek pay sahibi ile intifa hakkı sahibinin genel kurulda karşı karşıya gelmesine yol açabilir.

Kanun koyucu oy hakkının intifa hakkı sahibi tarafından kullanılacağını düzenlemiş olmakla birlikte, bu hususta intifa hakkı sahibini tamamen serbest bırakmış değildir. İntifa hakkı sahibi, pay sahibinin menfaatlerini hakkaniyete uygun bir şekilde göz önünde tutarak hareket etmemiş olması dolayısıyla pay sahibine karşı sorumlu olacaktır (TTK m. 432/2). Ancak bu hükmün aksine olsa dahi kullanılan oy geçerli olacaktır²³. Hükmün ihlalden dolayı tek pay sahibinin uğradığı zararlar intifa hakkı sahibi ile tek pay sahibi arasındaki ilişkinin konusu olacaktır. Kanaatimizce aynı şey oy hakkını haiz rehin hakkı sahipleri açısından da geçerlidir. Belirtmek gerekir ki; tek pay sahipli anonim şirket genel kurulunda intifa hakkı sahiplerinin tek pay sahibinden farklı yönde oy kullanmaları muhtemeldir. Ancak buradaki her farklılaşma “pay sahibinin menfaatlerinin hakkaniyete uygun bir şekilde göz önünde tutulması” gerekliliğini vurgulayan hükmün ihlali anlamına gelmeyecek, bu tür durumlarda somut inceleme gerekli olacaktır.

Tek pay sahipli anonim şirketlerde de payların tamamı ya da bir kısmı üzerinde intifa hakları bulunabilir. Böyle bir durumda intifa haklarının varlığına rağmen pay sahibinin tek başına çağrısız genel kurul yapıp yapamayacağı ve intifa hakkı sahibinin toplantıya nasıl çağrılacağı sorunlarıyla karşı karşıya gelmekteyiz.

²¹ Ayşe Nur Berzek, ‘Anonim Ortaklıkta Pay Üzerinde İntifa Hakkı Sahibinin Oy Hakkı ve Oy Hakkına Bağlı Diğer Haklar’ (2002) VI (1-4) AÜEHFD 224, s. 224.

²² Berzek, s. 224.

²³ Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi* (Cilt 1 Şerh I, 2. Baskı, Adalet 2015), § 29 Nr. 250.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere çağrısız genel kurul TTK'nın 416. maddesi hükmüne uygun olarak bütün pay sahiplerinin, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde, bir araya gelmeleri ile yapılabilir. Buradaki ifadeden yola çıkarak payların bir kısmı üzerinde intifa hakları bulursa dahi tek pay sahipli anonim şirketin pay sahibinin kendi başına çağrısız genel kurul toplantısı yapabileceği anlaşılabilir. Ancak belirttiğimiz durumda ilgili pay sahibi bütün payların sahibi olmakla birlikte, bu payların tamamını temsil yetkisini haiz değildir. Çünkü intifa hakkının varlığı halinde ilgili payı temsil etme yetkisi kural olarak intifa hakkı sahibine aittir (TTK m. 600/3). Nitekim kanun koyucu da TTK'nın 416. maddesinde bütün pay sahiplerinin “veya temsilcilerinin” çağrısız olarak toplanabileceğini hüküm altına almıştır. Bu durumda tek pay sahibi, intifa hak sahipleri mevcut olmadan çağrısız genel kurul yapamayacaktır. İntifa hakkı sahiplerinin toplantıya çağrılmamaları ya da katılımlarının engellenmesi, ilgili genel kurulda alınan kararların iptali sonucunu doğurabilecektir²⁴.

Tek pay sahibi ile intifa hakkı sahiplerinin aralarında, oy hakkının pay sahibi tarafından kullanılacağını kararlaştırdıkları durumlarda da kanaatimizce tek pay sahibi çağrısız genel kurul yapabilmelidir²⁵. Çünkü bu durumda pay sahibi oy hakkı ve oy hakkına bağlı diğer hakları intifa hakkı sahibini temsilen değil bizzat kendi adına kullanacaktır²⁶.

İntifa hakkı sahiplerinden farklı olarak pay üzerinde rehin hakkı bulunan alacaklı, sadece kendisine genel kurulda oy kullanma hakkının ayrıca verildiği durumlarda genel kurula katılıp oy kullanabilecektir. Diğer bir ifade ile pay üzerinde rehin kurulması kendiliğinden paya bağlı oy hakkını doğurmayacaktır. Dolayısıyla rehin alacaklısına ayrıca oy hakkı tanınmamışsa tek pay sahipli anonim şirketin pay sahibi çağrısız genel kurul toplantısı yapabilecektir²⁷.

²⁴ Bilgili ve Demirkapı, s. 298.

²⁵ Aynı yönde: Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar (Genel Esaslar, 3. Baskı, Adalet 2015)*, § 19 Nr. 19.

²⁶ Bu anlamda oy hakkına ilişkin olarak aynı doğrultuda: Bilgili ve Demirkapı, s. 298.

²⁷ Pulaşlı, *Genel Esaslar*, § 19 Nr. 19.

Ele alınması gereken diğer bir husus intifa hakkı sahibinin veya oy hakkı tanınmış rehin alacaklısının genel kurul toplantısına nasıl çağrılacağına ilişkindir. Genel kurul şirket sözleşmesinde gösterilen şekilde ve sicil gazetesi ile şirketin internet sitesinde yapılacak ilanla toplantıya çağrılır. Bunun yanında kanun koyucu pay defterinde yazılı pay sahipleriyle önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteleri, iadeli taahhütlü mektupla bildirilmesi gerekliliğini hükme bağlamıştır (TTK m. 414/1). Görüldüğü üzere sadece pay sahiplerine iadeli taahhütlü mektupla bildirim yapılacağı belirtilmiş ancak böyle bir bildirim intifa hakkı sahiplerine ya da ilgili rehin alacaklılarına yapılıp yapılmayacağına ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir.

Oysa kanun koyucu intifa hakkı sahiplerinin de pay defterine kaydedilmesi gerekliliğini öngörmüş (TTK m. 499/1), bir esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı bulunması hâlinde, payın intifa hakkı sahibi tarafından temsil edileceğini (TTK m. 600/3) belirtmiş ve yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, paya ilişkin oy hakkının kural olarak intifa hakkı sahibi tarafından kullanılacağını (TTK m. 432/2) hükme bağlamıştır. Görüldüğü üzere intifa hakkı sahibi özellikle genel kurulda paya ilişkin hakların kullanılması açısından neredeyse bir pay sahibi kadar güçlü bir statüye sahiptir. Nitekim bu güçlü hak sahipliğinin oluşturulması TTK'da pay sahipliği statüsünün oluşturulması ile eşdeğer önemde görülmüştür. Bu çıkarımımız TTK'nın 600/1. maddesi hükmüne dayanmaktadır. Buna göre bir esas sermaye payı üzerinde intifa hakkı kurulmasına, esas sermaye payının geçişine ilişkin hükümler uygulanacaktır. Peki bu statüye rağmen intifa hakkı sahibi genel kurula ilişkin olarak iadeli taahhütlü mektupla bilgilendirilmeyecek midir?

Öncelikle belirtmek gerekir ki, yukarıda da ele aldığımız üzere, tek paysahipli anonim şirketin pay sahibi, payların bir kısmı üzerinde intifa haklarının bulunması halinde tek başına, yani intifa hakkı sahipleri bulunmadan, TTK'nın 416. maddesi kapsamında çağrısız genel kurul

yapamayacaktır. Böyle bir durumda ya intifa hakkı sahiplerinin tamamı da toplantıda hazır bulunacak ya da ilanla çağrı merasimi işletilmek zorunda kalınacaktır. Diğer bir ifade ile tek pay sahibi ve intifa hakkı sahipleri esas taahhütnamede belirtilen şekilde, internet sitesi açmakla yükümlü olması halinde şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayımlanan ilanla toplantıya çağrılmalıdırlar.

Kanaatimizce ilan usulüne ek olarak pay sahibi ile birlikte intifa hakkı sahiplerine de genel kurul toplantısı ile ilgili, TTK'nın 414/1. maddesi hükmüne uygun olarak, iadeli taahhütlü mektup gönderilmelidir. Çünkü pay sahibi olmasalar da genel kurula katılmaya ilişkin hak sahipleri ve genel kurulda pay sahipliğine ilişkin hakları kullanacak olanlar intifa hakkı sahipleridir. Bununla birlikte, yukarıda da değindiğimiz üzere, kanun koyucunun, payın intifa hakkı sahibi tarafından temsil edileceğini bildirmiş olması (TTK m. 600/3) gerçeği karşısında, kanaatimizce, herhangi bir pay sahibinin genel kurul toplantısının çağrı usulüne ilişkin bütün hakları intifa hakkı sahibinin de haiz olduğunun kabulü gerekir.

Bu konu başlığı bağlamında gündeme gelebilecek bir başka soru, tek pay sahibine ait payların tamamı üzerinde intifa ya da rehin haklarının bulunması ve bu hak sahiplerinin aynı zamanda bütün paylardan doğan oy haklarını ellerinde bulundurmaları durumunda tek pay sahibinin genel kurula katılıp katılmayacağı (TTK m. 425 vd.), katılabileceğinin kabulü halinde ise bilgi alma ve inceleme hakları (TTK m. 437) ile özel denetim isteme hakkını (TTK m.438) kullanıp kullanamayacağı hususlarına ilişkindir. Belirtmek gerekir ki TTK burada anılan her üç hakkı da oy hakkından bağımsız olarak ve ayrı kenar başlıklar altında düzenlemiştir²⁸. Dolayısıyla kanaatimizce tek pay sahibi, kendisine ait payların hiçbiri üzerinde oy hakkını haiz olmasa dahi, genel kurula katılabilecek, bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilecek ve bu hakkın kullanımından sonra özel denetçi atanmasını talep edebilecektir. Belirtilen durumda tek pay sahibinin ilgili hakları kullanmakta menfaatinin olduğunun kabulü

²⁸ Bu hususta genel kurula katılma hakkı ile ilgili olarak bkz: Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-03.

gerekir. Bununla birlikte kanaatimizce, oy hakkı sahibi olan intifa ya da rehin hakkı sahibinin de oy hakkına bağlı olarak ilgili hakları kullanabileceğinin kabulü gerekir.

E. Toplantı Gündeminin Hazırlanması

Anonim şirket genel kurulu bir gündem bağlamında toplanır. Nitekim kanun koyucu, kanunda belirtilen istisnalar hariç olmak üzere, gündemde bulunmayan konuların genel kurulda müzakere edilemeyeceğini ve karara bağlanamayacağını açıkça belirtmiştir (TTK m. 413/2). Gündeme bağlılık ilkesinin somutlaşması olarak ifade edilebilecek bu hüküm olağan ya da olağanüstü, çağrılı ya da çağrısız bütün genel kurul toplantıları için bağlayıcıdır. Gündem, kural olarak genel kurulu toplantıya çağırma yetkisini kullanan tarafından belirlenecektir (TTK m. 413/1). Gündemin belirlenmesi ya da gündemin değiştirilmesi ile sıkı şekil şartlarına bağlanmıştır.

Konumuz açısından tartışılacak husus, genel kurulun toplanmasına ilişkin merasimler konusunda olduğu gibi burada da tek pay sahibinin bir takım kolaylıklara sahip olup olamayacağıdır. Şüphesiz toplantı gündeminin belirlenmesi hususunda kolaylıklar olmasaydı toplantı çağrısı ile ilgili avantajların bir anlamı olmayacaktı. Nitekim kanun koyucu çağrısız toplanan genel kurulda, gündeme oybirliği ile madde eklenebileceğini, bunu yasaklayan esas sözleşme (esas taahhütname) hükümlerinin geçersiz olacağını düzenlemiştir (TTK m. 416/2). Dolayısıyla bütün payları elinde bulunduran tek pay sahibi çağrı merasimine uymadan genel kurul toplantısı yapabileceği gibi bu toplantının gündemini de arzu ettiği gibi belirleyebilecektir. Bu belirleme yetkisinin genel kurulun yetki ve görev sınırları dâhilinde yer alan gündem konularına ilişkin olacağı açıktır.

F. Tek Pay Sahibinin Temsil Edilmesi

Tek paysahipli anonim şirketler açısından özellik arz edebilecek hususlardan bir diğeri pay sahibinin genel kurulda temsili ile ilgilidir. Temsilci aracılığıyla genel kurula katılma, genel kurulda katılma hakkının kanunen tanınmış bir şeklidir. Çok pay sahipli anonim şirketlerde olduğu

gibi, tek pay sahipli anonim şirketlerde de pay sahibi genel kurula temsilcisi aracılığıyla katılma hakkına sahiptir²⁹. Burada bireysel ve toplu temsile ilişkin mekanizmaların tek pay sahipli anonim şirkette uygulanabilirliğini ayrı ayrı ele almak gerekir.

Toplu temsil ile karşılaştırıldığında bireysel temsil geçici nitelikte ve belirli bir toplantıya pay sahibinin katılmaması nedeniyle ortaya çıkan sorunları aşma amacını taşıyan bir mekanizmadır³⁰. Tek pay sahipli anonim şirketin pay sahibinin kendisini Borçlar Kanunu anlamında temsilci, diğer bir ifadeyle adi temsilci vasıtasıyla bireysel olarak temsil ettirmesinin önünde herhangi bir engel görünmemektedir³¹. Ancak belirtmek gerekir ki çok pay sahipli anonim şirketlerden farklı olarak burada adi temsilci kural olarak oy haklarının tamamını kullanacaktır. Çünkü her pay sahibinin genel kurulda sadece bir kişi tarafından temsil edilmesi esastır. Birden fazla kişiye temsil yetkisinin verilmesi veya tüzel kişi pay sahiplerini temsil ve ilzama yetkili birden fazla kişinin genel kurula katılması durumlarında ise bunlardan ancak birisi tarafından oy kullanılabilir (A.Ş. GK Yönetmeliği m. 18/8).

Böylelikle bütün oy haklarının tek pay sahibinde bulunduğu durumlarda adi temsilci tek başına genel kurulun bütün yetkilerini kullanma olanağına kavuşmaktadır. Bu da adi temsilcilik sistemini tek pay sahipli anonim şirketler açısından son derece etkili ve bir o kadar da riskli hale getirmektedir. Adi temsilci talimatla bağlı olmakla beraber onun bu talimatlara aykırı olarak genel kurul sıfatıyla karar alması kararların geçerliliğini etkilemeyecektir. Çünkü talimatlara aykırılık pay sahibi ile temsilcisi arasındaki iç ilişki ile ilgilidir (TTK m.427/1). Payların bir kısmı üzerinde intifa hakkının mevcut olması ya da payların üzerinde rehin bulunması ve rehin alacaklısına oy hakkının tanınmış olması halinde ise adi temsilci geriye kalan paylardan doğan oy haklarını kullanabilecektir.

²⁹ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-43.

³⁰ Bilgili ve Demirkapı, s. 321.

³¹ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-47.

Aşağıda ele alınmış olan toplu temsil mekanizmalarının yanında TTK'nın temsile ilişkin yeniliklerinden bir diğeri de tevdi eden temsilcisine ilişkin düzenlemedir. Tevdi eden temsilciliği bazı yazarlar³² tarafından bireysel temsil olarak sınıflandırılırken diğeri bazı yazarlar tarafından³³ da kurumsal temsilin bir türü olarak görülmektedir. “Tevdi eden” terimi, payını kayden veya pay senedini fiziki olarak bir hukuki ilişki çerçevesinde bir kişiye bırakan ve bu kişiden kendisini genel kurulda temsil etmesini isteyen kişiyi ifade etmektedir³⁴. Burada “hukuki bir ilişki çerçevesinde bırakma”; saklatma, rehin verme, inancılı bir işlemle devretme, kullanım ödücü çerçevesinde ödünce bırakma şeklinde olabilir³⁵. TTK'nın 429/1. maddesi hükmünde tevdi eden temsilcisinin, kendisine tevdi edilmiş bulunan pay ve pay senetlerinden doğan katılma ve oy haklarını tevdi eden adına kullanma yetkisini haizse, nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda talimat almak için, her genel kurul toplantısından önce, tevdi edene başvurmak zorunda olduğu hükme bağlanmıştır. Tek pay sahipli anonim şirketin pay sahibi de pekâlâ paylarının bir kısmını ya da tamamını temsilci olmaya elverişli kişi ya da kuruluşlara tevdi etmiş olabilir. Bu anlamda, temsil yetkisinin verilmiş olması halinde, tek paysahipli ortaklıklarda da tevdi eden temsilciliği mümkündür³⁶.

Toplu temsil ise TTK'nın, özellikle sermayenin tabana yayıldığı anonim ortaklıklardaki güç boşluğunu azaltmak amacıyla düzenlediği ve

³² Örneğin bkz: Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-48; Pulaşlı, *Genel Esaslar*, § 19 Nr. 81.

³³ Örneğin: Bilgili ve Demirkapı, s. 329.

³⁴ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-48. A.Ş. GK Yönetmeliği m. 18/8 hükmünde ise pay sahiplerinin, şirket genel kurul toplantılarında, pay ve pay senetlerinin kendilerine tevdi edilmiş olması koşuluyla; Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kayden izlenen paylar için aracı kuruluşları, diğeri pay senetleri için aracı kuruluşların yanı sıra portföy yönetim şirketlerini, ilgili mevzuatlarında pay senedi saklama yetkisi olan kişi veya kuruluşları ve rehin alacaklısını, tevdi eden temsilcisi olarak yetkilendirebilecekleri düzenlenmiştir.

³⁵ “Tevdi eden kişiler” hamiline yazılı pay senetleri bağlamında TK m. 427/2’de örnek kabilinden sayılmaktadır. Bu hususta ayrıca bkz: Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-48; Cafer Eminoglu, *Türk Ticaret Kanunu’nda Kurumsal Yönetim (Corporate Governance)* (Oniki Levha 2014), s. 74 vd.

³⁶ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-48.

6762 sayılı TTK'da mevcut olmayan organın temsilcisi, bağımsız temsilci ve kurumsal temsilciyi ifade etmektedir. Belirtilen toplu temsil türleri TTK'nın 428-431. maddelerinde düzenlenmiştir. Pay sahipleri demokrasininin bir yansıması olan bu toplu temsil olanaklarıyla bir taraftan pay sahiplerine kurumsal temsil imkânı oluşturulmak, diğer taraftan da yönetim-muhalefet rekabetinin kurulması amaçlanmıştır³⁷. Dolayısıyla, kanun koyucu, herhangi bir alt sınır koymamış olmakla birlikte, toplu temsil türlerini çok paysahipli ortaklıklar için öngörmüştür³⁸. Bu çerçevede kanaatimizce tek pay sahipli anonim şirketlerin TTK'nın 428. maddesi ve devamında düzenlenen toplu temsile ilişkin yükümlülüklerle tabi olmadığı kabulü gerekir.

Tek pay sahibinin genel kurulda temsili ile ilgili olarak üzerinde durulması gereken bir diğer husus genel kurulda tek pay sahibine ait tüm payların temsil edilmesine ilişkin sorundur. Tek pay sahibinin paylarını bölmek ve böldüğü paylarını farklı kişilere temsil ettirmek suretiyle değişik yönlerde oy kullanamayacağı öğretide genel kabul görmektedir³⁹. Genel kurula, oy hakkını haiz intifa ya da rehin hakkı sahiplerinin katılması ve payların bir kısmının bunlar tarafından temsili elbette müstesna ve mümkündür. Öğretideki tartışmalı husus ise tek pay sahibinin genel kurula, paylara ilişkin temsil, rehin ya da intifa hakları bulunmaksızın, paylarının sadece bir kısmı için oy kullanmak suretiyle katılıp katılamayacağı ile ilgilidir. Bunu mümkün gören görüşün⁴⁰ aksine Pulaşlı'ya göre böyle bir yaklaşım "tek ortaklı şirket" kavramı ve gerçeğiyle bağdaşmadığı gibi hukuki bir anlamı da yoktur. Yazar,

³⁷ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-45.

³⁸ Ancak SerPK m. 30/4 hükmünde TTK'nın 428 inci maddesinin SerPK kapsamında uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır. Böylelikle, esas itibari ile sermayeleri tabana yayılmış ortaklıklar açısından işlevsel olması beklenen kurumsal temsil müessesesi, halka açık şirketler açısından işlevsiz hale getirilmiştir. Bu hususta bkz: Cafer Eminoglu ve Mehmet Şeker, 'Bir Pay Sahipliği Girişimi Olarak Kurumsal Temsilci' (2015), 6 (Özel Sayı I) İÜHFD 1, s. 1-18.

³⁹ Bkz: Ünal Tekinalp, *Tek Kişilik Ortaklık I, Tek Pay Sahipli Anonim Ortaklık (Tek Pay Sahipli AŞ, Vedat Kitapçılık 2011)*, § 13 Nr. 2; Pulaşlı, *Genel Esaslar*, § 19 Nr. 24; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-02.

⁴⁰ Tekinalp, *Tek Pay Sahipli AŞ*, § 13 Nr. 2; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-02.

belirtilen yaklaşımın tek pay sahibine meşru bir yarar sağlamayacağı gibi ağırlaştırılmış toplantı ve karar nisaplarının arandığı hallerde de karar alınmasının imkânsız hale gelebileceğini belirtmektedir⁴¹.

G. Bakanlık Temsilcisinin Katılımı

6762 Sayılı eTTK Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın bütün anonim ortaklıkların genel kurullarına katılmasını zorunlu kılmaktaydı⁴². TTK bu genel zorunluluğu kaldırmış ve sadece 333. maddesi gereğince belirlenen anonim ortaklıklar için Bakanlık temsilcisinin katılımını şart koşturmuştur. Bu çerçevede A.Ş. GK Yönetmeliği'nin 32. maddesi ve devamında da Bakanlık temsilcisinin katılacakları GK toplantıları gösterilmiştir. Bakanlık temsilcisi bulunması zorunlu olmayan toplantılar için ise sermayenin en az onda birini oluşturan pay sahipleri tarafından, gerekçeleri de bildirilmek suretiyle, bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine dair talep, görevlendirme makamının değerlendirilmesine sunulmak üzere şirkete yapılabilir. Toplantıya çağırılanlar tarafından bu talebin görevlendirme makamına iletilmesi zorunludur (A.Ş. GK Yönetmeliği m. 32/3). İlgililerin talep etmesi halinde Bakanlığın temsilci görevlendirip görevlendirmeme konusunda takdir yetkisi vardır⁴³.

Yukarıda belirtilen hükümler çerçevesinde tek pay sahipli bir anonim ortaklığın genel kurulunda da bakanlık temsilcisinin bulunması zorunluluk arz edebilir. Örneğin, tek pay sahipli anonim ortaklık döviz işleten bir şirket ise ya da tarım ürünleri lisanslı depoculuk şirketi ise TTK'nın 333. maddesi ile ilintili olarak (iio.) Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve

⁴¹ Pulaşlı, *Genel Esaslar*, § 19 Nr. 24. Ayrıca bkz: Pulaşlı, *Şerh I*, § 29 Nr. 177. Bu hususta ve genel olarak tek pay sahipli anonim şirketin genel kuruluna ilişkin değerlendirmeler için bkz: Hasan Pulaşlı, 'Tek Kişilik Anonim Şirket Genel Kurullarıyla İlgili Olarak Ortaya Çıkabilecek Sorunlar' (2014) 139 *Legal Hukuk Dergisi* 1309, s. 1316.

⁴² Bkz: eTTK m. 297.

⁴³ Bu tespitin dayanağı A.Ş. GK Yönetmeliği m. 32/3 hükmünün son cümlesidir. İlgili hükümde genel kurulu toplantıya çağırılanların talep etmeleri ve bu taleplerin görevlendirme makamınca uygun görülmesi halinde Bakanlık temsilcisinin görevlendirileceği düzenlenmektedir. Ayrıca bkz: Bilgili ve Demirkapı, s. 301.

Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ'in (İzne Tabi Anonim Şirketler Tebliği) 5. maddesi gereği genel kurul toplantılarının tamamında bakanlık temsilcisi bulundurmak zorunda kalacaktır. Yine örneğin A.Ş. GK Yönetmeliği'nin 32/1. maddesi hükmü gereğince tek pay sahipli anonim şirketin, gündeminde, sermayenin artırılması veya azaltılması, kayıtlı sermaye sistemine geçilmesi ve kayıtlı sermaye sisteminden çıkılması, kayıtlı sermaye tavanının artırılması veya faaliyet konusunun değiştirilmesine ilişkin esas taahhütname değişikliği ile birleşme, bölünme veya tür değişikliği konuları bulunan veya yurtdışında yapılacak olan genel kurul toplantılarında bakanlık temsilcisi bulunmalıdır. Bu şartlar yerinde olmasa dahi tek pay sahibi veya sermayenin en az onda birini oluşturan paylar üzerinde intifa hakkına sahip olan kişi ya da kişiler bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesini talep edebilirler. Bakanlık temsilcisinin zorunlu olduğu veya zorunlu olmadığı halde Bakanlığın talep üzerine görevlendirme yaptığı hallerde Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınan kararlar geçersizdir (A.Ş. GK Yönetmeliği m. 32/4).

Bazı yazarlara göre tek pay sahipli anonim şirketin bütün genel kurul toplantıları Bakanlık temsilcisinin huzurunda yapılmalıdır⁴⁴. Bazı yazarlara göre ise tek kişilik anonim şirket genel kurul toplantısında Bakanlık temsilcisinin bulunmasının mantıki ve hukuki bir anlamı yoktur⁴⁵. Bu son görüş, Bakanlık temsilcisinin genel kurullarda bulunmasının nedeninin ilk planda çok pay sahipli anonim şirketlerdeki menfaat çekişmesi olduğu, konuşma, oy kullanma ve öneride bulunma gibi vazgeçilmez pay sahipliği haklarının genel kurulda ihlal edilip edilmediğinin denetimi olduğu, ancak tek pay sahipli anonim şirket genel kurul toplantılarında kararların oy birliği ile alındığı ve dolayısıyla A.Ş. GK Yönetmeliği'nin 32/1/a'da belirtilen hususlarda herhangi bir menfaat çatışmasının söz konusu olmayacağı gibi herhangi bir pay sahipliği

⁴⁴ Bkz: Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu, Nr. 715.

⁴⁵ Pulaşlı, *Genel Esaslar*, § 19 Nr. 22f.

hakkının da ihlal edilmesinin mümkün olmadığı şeklinde gerekçelendirilmektedir⁴⁶.

Biz yukarıda belirtilen her iki görüşü de katılmamaktayız. Öncelikle belirtmek gerekir ki ne TTK'da ne de ikincil düzenlemelerde bakanlık temsilcisinin tek pay sahipli anonim şirketlerin genel kuruluna katılmaları ile ilgili özel/farklı bir düzenleme bulunmaktadır. Öte taraftan kanaatimizce Bakanlık temsilcisinin genel kurul toplantılarına katılımının gerekçeleri arasında pay sahipleri arasındaki menfaat çekişmelerinin kontrolü veya pay sahipliği haklarının ihlalinin önlenmesi daha geri plandadır. Çünkü TTK, eTTK'dan farklı olarak bütün genel kurul toplantılarında değil, sadece belirli genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisinin varlığını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca TTK'nın 333. maddesi ve İzne Tabi Anonim Şirketler Tebliği'nin 5. maddesinde belirtilen izne tabi anonim şirketlerin genel kurullarında Bakanlık temsilcisinin bulunmasının ön görülmesinin nedeni kanaatimizce ilgili toplantılardaki pay sahipleri menfaatlerinin çekişmesinin kontrolünden ziyade kamu menfaatinin korunmasının gerekli görülmesidir.

Bununla birlikte TTK'nın 407/3. maddesi iio. A.Ş. GK Yönetmeliği'nin 32/1/a'da belirtilen sermayenin artırılması veya azaltılması, kayıtlı sermaye sistemine geçilmesi ve kayıtlı sermaye sisteminden çıkılması, kayıtlı sermaye tavanının artırılması veya faaliyet konusunun değiştirilmesine ilişkin esas sözleşme değişikliği ile birleşme, bölünme veya tür değişikliği gibi konularda pay sahiplerinin menfaatlerinin gözetimi kadar başta alacaklılar olmak üzere diğer menfaat sahiplerinin⁴⁷ korunması da amaçlanmaktadır. Dolayısıyla TTK ve ikincil mevzuatla belirlenen durumlarda tek pay sahipli anonim şirketlerin genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisinin bulunması hukuken gerekli olduğu gibi üçüncü taraflar ve kamu menfaatlerinin korunması açısından da önemlidir. Kaldı ki paylar üzerinde intifa hakkının ya da rehin bulunması

⁴⁶ Pulaşlı, *Genel Esaslar*, § 19 Nr. 22f; bu hususta ayrıca bkz: Pulaşlı, *Şerh I*, § 29 Nr. 175.

⁴⁷ Pay sahibi dışında başka kimlerin de bir anonim şirkete ilişkin menfaat sahibi (*stakeholder*) olabileceğine ilişkin bkz: Eminoğlu, s. 22 vd.

ve rehin alacaklısına oy hakkının tanınmış olması gibi hallerde tek pay sahipli anonim şirketin genel kurul toplantılarında oy birliği ile karar alınamaması da söz konusu olabilir.

Öte taraftan Bakanlık temsilcisinin tek pay sahipli anonim şirketlerin bütün genel kurul toplantılarında bulunmasını gerekli kılacak koruyucu ya da denetime yönelik bir neden olmadığı gibi kanaatimizce bu yönde hukuki bir zorunluluk da bulunmamaktadır. Belirtilen bütün bu nedenlerle çok pay sahipli bir anonim şirketin genel kuruluna hangi şartlarda Bakanlık temsilcisinin katılması öngörülmüş ise aynı şartların varlığında tek pay sahipli genel kurul toplantısına da Bakanlık temsilcisinin katılımının zaruri olduğunun kabulü gerekecektir.

Tek pay sahipli anonim şirketlerin genel kurullarına Bakanlık temsilcisinin katılacak olması toplantıya ilişkin formaliteleri arttırabilir. Tek pay sahibi kural olarak, toplantıya katılımı zorunlu olanlarla birlikte, dilediği yer ve zamanda genel kurul toplantısı yapabilecek iken⁴⁸ belirtilen durumda Bakanlık temsilcisi için gerekli davet çıkarılmak ve uygun toplantı zamanı belirlenmek zorunda kalınacaktır. Özellikle intifa haklarının varlığı halinde Bakanlık temsilcisi, çağrıya ilişkin prosedürün yerine getirilip getirilmediği, toplantı ve karar alma yetersayıların oluşup oluşmadığı, kararların usulüne göre alınıp alınmadığı gibi hususları incelemek, toplantı tutanağının TTK ve ilgili ikincil düzenlemelere uygun olarak hazırlanmasını sağlamak, toplantı sonuna kadar toplantıdaki mevcudiyetini korumak ve tutanağı imzalamak gibi yükümlülüklerle sahiptir⁴⁹.

H. Toplantıda Katılabilecekler

TTK kimlerin genel kurul toplantısına katılabileceği hususunda eTTK'ya oranla daha açıklayıcı hükümlere yer vermektedir. Bununla birlikte toplantıya katılmaya ilişkin hükümlere aykırılık halinde hangi yaptırımların söz konusu olacağı kanunda düzenlenmemiştir.

⁴⁸ Bu hususta ayrıca bkz: Bachmann, s. 968.

⁴⁹ Bilgili ve Demirkapı, s. 312 vd.

Anonim şirket genel kurulu pay sahiplerinin meydana getirdiği ve bu yolla şirkete istikamet çizdikleri bir kuruldur. Dolayısıyla genel kurul toplantısının temel maksadı pay sahiplerini bir araya getirmektir. Tek pay sahipli anonim şirkette pay sahibi tek başına genel kurulun bütün yetkilerine sahip olduğuna göre kural olarak onun varlığı kurulun tam üyeli olarak toplanması, onun yokluğu ise kurulun toplanamaması anlamına gelecektir. Kanun koyucu pay sahipleri için genel kurula katılımı zorunlu kılmamıştır⁵⁰. Ancak tek pay sahipli anonim şirkette bütün paylar tek bir pay sahibinde toplandığı için onun toplantıya katılmaması aşağıda ele alınan istisnai durumlar dışında, kurulun toplanamaması anlamına gelecektir.

Pay sahibi, paylarından doğan haklarını kullanmak için, genel kurula kendisi katılabileceği gibi, pay sahibi olan veya olmayan bir kişiyi de temsilcisi olarak genel kurula yollayabilir (TTK m. 425/1). Tek pay sahipli anonim şirket açısından burada söz konusu olabilecek temsilci adı temsilci veya tevdi eden temsilcisi olabileceği gibi veli ve vasi gibi kanuni temsilciler de olabilir.

Yukarıda da ele alındığı üzere intifa hakkı sahipleri de genel kurul toplantısına katılmaya yetkilidirler. Tek pay sahipli anonim şirkette payların tamamı üzerinde intifa hakkı varsa bu durumda bütün payları temsilen intifa hakkı sahibi toplantıya katılacak ve bu yolla esasen genel kurulun bütün yetkilerine sahip olacaktır. Ancak bu durumda dahi pay sahibi, oy kullanamazsa da toplantıya katılabilecektir⁵¹.

Diğerlerinde olduğu gibi tek pay sahipli anonim şirkette de genel kurul toplantısında murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şarttır. Şirketin diğer yönetim kurulu üyeleri genel kurul toplantısına katılabilirler (TTK m. 407/2). Aynı hüküm gereğince genel kurul toplantısında hazır bulunması gerekenlerden bir diğeri de denetçidir.

⁵⁰ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-41; Bilgili ve Demirkapı, s. 296.

⁵¹ Bilgili ve Demirkapı, s. 298.

Yukarıda da değinildiği üzere çeşitli nedenlerle Bakanlık temsilcisinin de tek pay sahipli anonim şirketin genel kurul toplantısında hazır bulunması zorunluluk arz edebilir. Buna mukabil halka açık ortaklıklar için SPK tarafından SerPK m. 95 hükmü çerçevesinde görevlendirebilecek olan SPK gözlemcisi tek pawsahipli anonim şirketin genel kurulunda yer alamayacaktır. Tek pay sahipli anonim şirkette de hazır bulunanlar listesini hazırlamakla yükümlü olan organ yönetim kuruludur⁵².

İ. Toplantının Yapılması

Genel kurulun nasıl yürütüleceği şirketin yönetim kurulu tarafından hazırlanan bir iç yönerge ile tespit edilir. Bu iç yönergenin içeriğine ilişkin asgari unsurlar A.Ş. GK Yönetmeliği'nde belirlenmiştir. İç yönergenin hazırlanması ve genel kurul tarafından onaylanması tek pay sahipli anonim ortaklıklar için de bir zorunluluktur (A.Ş. GK Yönetmeliği m. 43/1).

Çağrışı gerçekleştirenler kural olarak genel kurul toplantısını da açacaklardır⁵³. Bu durum tek pay sahipli anonim şirketin genel kurul toplantısı için de geçerlidir. Örneğin tek pay sahibi çağrışı yapmışsa o, yönetim kurulu yapmışsa yönetim kurulu başkanı toplantıyı açacaktır. Yönetim kurulu başkanı toplantıda bulunmuyorsa onun vekili o da yoksa bir yönetim kurulu üyesi toplantıyı açar. Yukarıda belirtilen istisnai durumlardan dolayı tek pay sahibinin azınlık statüsü ile genel kurul çağırıldığı durumlarda toplantıyı varsa kayyım, yoksa pay sahibi açacaktır⁵⁴.

Tek pay sahipli anonim şirketlerde de toplantıyı genel kurul tarafından seçilen, pay sahibi olması zorunlu olmayan bir başkan yönetir⁵⁵. Ancak başkan esas taahhüname ile de belirlenmiş olabilir. Bu

⁵² Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-33.

⁵³ Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-36; Bilgili ve Demirkapı, s. 305.

⁵⁴ Azınlık çağrısıyla toplanan genel kurul toplantısının kayyım, kayyım yoksa azınlığı temsilen bir pay sahibi tarafından açılacağına ilişkin olarak: Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-36.

⁵⁵ Üçışık ve Çelik, s. 287; Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-40.

durumda esas taahhütname ile atanmış olan başkan toplantıyı yönetir⁵⁶. Başkan tutanak yazmanı ile gerekli görmesi halinde oy toplama memurunu belirler ve böylelikle başkanlığı oluşturmuş olur. Ancak burada tek pay sahipli anonim şirketlerin genel kurulları açısından bir özel hüküm söz konusudur. A.Ş. GK Yönetmeliği'nin 14/2. maddesi hükmünde tek pay sahipli şirketlerde tutanak yazmanı ve oy toplama memurunun seçilmesinin zorunlu olmadığı ayrıca belirtilmiştir⁵⁷. Bir başka hükümde de bununla paralel olarak tek pay sahibinin, başkan olması halinde, toplantı başkanlığı için öngörülen görevleri tek başına yerine getirebileceği belirtilmiştir (A.Ş. GK Yönetmeliği m. 43/1). Böylelikle tek pay sahibinin genel kurulun bütün yetkilerini tek başına kullandığı durumlarda başkanlığın (divan heyetinin) oluşturulmasına ve fiilen başkanın seçilmesi gereklilik arz etmeyecektir⁵⁸.

Tutanak yazmanı ve oy toplama memurunun seçimine ilişkin muafiyetin, oy hakkı sahibi olan intifa ya da rehin hakkı sahiplerinin genel kurula katılımı halinde de söz konusu olup olamayacağı burada tartışılması gereken önemli hususlardan bir diğeridir. Pulaşlı belirtilen durumda toplantı başkanı ile bir tutanak yazmanının (katibin) seçilmesi gerektiğini belirtmiştir⁵⁹. Pay sahibi dışındaki oy hakkı sahiplerinin katılımı halinde başkanın seçilmesi gerektiği açıktır. Nitekim başkanın seçimi hususunda zaten tek pay sahipli anonim ortaklık genel kurulları için bir muafiyet öngörülmüş değildir. Oy toplama memuru her halükarda başkanın gerekli görmesi halinde yine başkan tarafından belirlenecektir⁶⁰.

⁵⁶ Üçışık ve Çelik, s. 287.

⁵⁷ Belirtmek gerekir ki A.Ş. GK Yönetmeliği m. 14/2 hükmünden çok pay sahipli anonim şirket genel kurul toplantılarında tutanak yazmanı ve oy toplama memurunun seçilmesinin zorunlu olduğu yönünde bir belirlemeye zaten yer verilmemiştir. Hatta ilgili hükümde “ayrıca tutanak yazmanı ve oy toplama memuru seçilmemişse, bunlara ait görevler toplantı başkanı tarafından yerine getirilir” demek suretiyle bunların seçiminin çok pay sahipli anonim şirketlerde de ihtiyari olduğu vurgulanmıştır. Dolayısıyla tek pay sahipli şirketlerde tutanak yazmanı ve oy toplama memurunun seçilmesinin zorunlu olmadığına ilişkin ifadeye esasen ihtiyaç yoktur.

⁵⁸ Pulaşlı, *Genel Esaslar*, § 19 Nr. 22a.

⁵⁹ Pulaşlı, *Genel Esaslar*, § 19 Nr. 22b.

⁶⁰ Sami Karahan (Ed.) / Ayşegül Sezgin Huysal, *Şirketler Hukuku* (Mimoza 2013), s. 550.

Tutanak yazmanı ise, kanaatimizce de, tek pay sahibi dışında başka oy hakkı sahiplerinin bulunduğu durumlarda, bu kişilerin haklarının korunması amacıyla, başkan tarafından belirlenmelidir.

Genel kurul toplantısının yapılması bağlamında tartışılacak diğer bir husus da elektronik ortamda tek üyeli böyle bir toplantının yapıp yapılamayacağı ile ilgilidir. Belirtmek gerekir ki tek pay sahipli anonim şirket genel kurulunun elektronik ortamda yapılması gereksiz görünse de bunu engelleyen herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Hatta tek pay sahibi dışında oy hakkını haiz intifa ve rehin hakkı sahiplerinin ya da bakanlık temsilcisinin katılması gerekli olan genel kurul toplantılarında elektronik genel kurul toplantısı amaca uygun olabilir.

J. Karar Alınması ve Yönetim Kurulu Üyelerinin İbrası

A.Ş. GK Yönetmeliği'nde tek pay sahipli anonim şirketler için özellikle vurgulanan hususlardan biri de genel kurulda karar alınmasına ilişkindir. İlgili Yönetmeliğin 23. maddesinin 4. fıkrasında öncelikle, TTK'da da belirtildiği üzere, tek pay sahipli anonim şirketlerde, bu pay sahibinin genel kurulun tüm yetkilerine sahip olduğu belirtildikten sonra tek pay sahibinin genel kurul sıfatıyla alacağı kararların geçerlilik kazanabilmesi için yazılı olmalarının şart olduğu düzenlenmiştir.

Kanaatimizce ilgili hükümdeki son cümle olmasaydı da tek pay sahipli genel kurul “yazılı olmayan” karar alamayacaktır. Zira bütün genel kurul toplantılarında tutanak tutulması zorunludur. Tutanakta ise pay sahiplerini veya temsilcilerini, bunların sahip oldukları payları, gruplarını, sayılarını, itibarî değerlerini, genel kurulda sorulan soruları, verilen cevapları, alınan kararları, her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayılarını içermelidir (TTK m. 422/1). Tutanak ile tespit edilmeyen ya da tutanakta yer almayan kararlar geçersizdir⁶¹. Dolayısıyla esasen sadece tek pay sahipli olanlarda değil bütün anonim şirket genel kurullarında kararlar yazılı olmak zorundadır⁶².

⁶¹ Karahan/Huysal, s. 547.

⁶² Aynı yönde: Kendigelen, dpn. 166.

Tek pay sahipli anonim ortaklıklar açısından ele alınması gereken diğer bir husus, bu tür ortaklıklarda ibra kararı alınması ile ilgilidir. Kanun koyucu tek pay sahipli anonim ortaklığın varlığına (TTK m. 359/1) müsaade ettiği gibi yönetim kurulunun da pay sahibi olan ya da olmayan tek kişiden oluşmasına olanak sağlamaktadır. Böylelikle tek pay sahibi aynı zamanda yönetim kurulunun tek üyesi olabilecek ve şirketin gerek irade organının gerekse de yönetim ve temsil organının bütün yetkilerini tek başına kullanabilecektir. Esas sorun da buradan kaynaklanmaktadır. Çünkü kanun koyucu TTK'da, şirket yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişilerin, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamayacağını hükme bağlamaktadır (TTK m. 436/2). Buna göre tek pay sahibi ve aynı zamanda tek yönetim kurulu üyesi olan kişi genel kurulda kendisinin ibrasına ilişkin karar alamayacaktır⁶³.

Belirtmek gerekir ki TTK'nın 436/2. maddesi hükmü, tek pay sahibi dışında başka yönetim kurulu üyelerinin bulunduğu durumlarda bu kişiler için de ibra kararı alınmasını imkânsız hale getirmektedir. Çünkü bütün payları ve bunlardan doğan oy haklarını elinde bulunduran tek pay sahibi yönetim kurulu üyeliği nedeniyle diğer yönetim kurulu üyelerinin ibrasına ilişkin kararlarda da oy kullanamayacak, böylelikle genel kurulda kullanılabilir oy hakkı kalmayacaktır.

Ancak, bütün paylar tek pay sahibine ait olmakla birlikte paylar üzerindeki oy haklarının bir kısmı ya da tamamı intifa ya da rehin hakkı sahiplerine ait olabilir. Kanaatimizce böyle bir durumda, intifa ya da rehin hakkı sahiplerinin kullanacakları oylar ile gerek yönetim kurulu üyesi olan tek pay sahibinin gerekse de pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyelerinin ibrasına yönelik karar alınabilir. Ancak belirtmek gerekir ki tek pay sahibinin ibraya yönelik karar aldırma amacıyla payları üzerinde rehin ya da intifa hakkı oluşturması muvazaalı bir işlem olacaktır. Tek pay

⁶³ Pulaşlı, *Genel Esaslar*, § 19 Nr. 26. Belirtmek gerekir ki ibra kararı alınmaması sadece tek pay sahipli anonim ortaklık ile ilgili bir sorun değildir. Bu sorun pay sahiplerinin yönetim kurulu üyesi olduğu çok ortaklı anonim şirketlerde de söz konusu olabilir. Bkz: Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-04.

sahibinin genel kurulda kendisini temsil ettirmek suretiyle ibra kararı aldırması ise elbette söz konusu olamayacaktır. Çünkü temsilci esasen pay sahibi adına oy kullanmaktadır.

Genel kurulda karar alınması ve genel kurul kararları ibra kararları dışında diğer bazı hususlar ve hükümler açısından da özellik arz edebilir. Örneğin genel kurul kararlarının iptal ya da butlanına ilişkin davalar, finansal tabloların kurulda müzakeresi, oy hakkını haiz rehin ya da intifa hakkı sahiplerinin genel kurulda öneride bulunma, inceleme ve bilgi edinme hakları özellik arz edebilir ve somut değerlendirme gerektirebilir⁶⁴. Yine ibra kararları dışında pay sahipleri için düzenlenmiş olan oydan yoksunluk hali tek pay sahipli anonim şirket açısından sorun teşkil edebilir. TTK'nın 436/1. maddesi hükmüne göre pay sahibi kendisi, eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri ile şirket arasındaki kişisel nitelikte bir işe veya işleme veya herhangi bir yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin olan müzakerelerde oy kullanamayacaktır. Böylelikle oy hakkına sahip başka kişilerin bulunmadığı tek pay sahipli genel kurul toplantısında belirtilen hususta karar alınması mümkün olmamaktadır.

Belirtmek gerekir ki burada ifade ettiğimiz görüşlerin aksine Alman öğretisinde tek pay sahibinin Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu § 136 Abs. 1 hükmünde belirtilen oydan yoksunluk hükmüne tabi olmayacağı, diğer bir ifadeyle açık hükme rağmen belirtilen durumlarda oy kullanabileceği kabul görmektedir⁶⁵. Buna gerekçe olarak özellikle, oydan yoksunluğa ilişkin hükmün amacının menfaat çatışmasını önlemek olduğu, oysa burada tek pay sahibi dışında başka pay sahibi bulunmadığı için menfaat çatışmasının söz konusu olmayacağı ve oydan yoksunluğa ilişkin hükmün tek pay sahibine uygulanması halinde karar alınmasının mümkün olmayacağı ifade edilmektedir⁶⁶. Kanaatimizce, TTK açısından

⁶⁴ Bu hususta ayrıca bkz: Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-05.

⁶⁵ Bachmann, s. 969.

⁶⁶ Bachmann, s. 969.

düşünüldüğünde, kanun koyucu özellikle anonim şirketler ile ilgili olarak sadece pay sahibini değil, çalışanlar, alacaklılar ve hatta toplumun kendisi gibi diğer birçok ilgiliyi de menfaat sahibi (*stakeholder*) olarak görmekte⁶⁷ tek pay sahipli anonim şirketin menfaatlerinin, tek pay sahibine karşı da olsa, korunması gerekli görmektedir. Bu yönüyle oydan yoksunluk hallerinin tek pay sahipli anonim şirket genel kurulu açısından da gerekli olabileceğinin kabulü gerekir.

K. Tutanak

Diğer anonim şirketlerden farklı olarak tek pay sahipli anonim şirketlerde pay sahibinin tutanağı imzalaması zorunluluğu öngörülmüştür. Bu durumda birden fazla pay sahipli anonim şirket genel kurulu toplantı tutanağının toplantı başkanlığı ve varsa Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanması (TTK m. 422/1) yeterli iken tek pay sahipli anonim şirket genel kurul toplantı tutanağının ayrıca tek pay sahibi tarafından imzalanması gereklidir (A.Ş. GK Yönetmeliği m. 26/1).

Eğer tek pay sahibi aynı zamanda başkanlık görevini üstlenmişse toplantı tutanağını başkan ve tek pay sahibi sıfatıyla imzalayacaktır. Toplantı başkanının, bakanlık temsilcisinin bulunması zorunlu olan toplantılarda Bakanlık temsilcisinin veya tek pay sahipli şirkette hazır bulunan pay sahibinin veya temsilcisinin imzalamadığı toplantı tutanakları geçersizdir (A.Ş. GK Yönetmeliği m. 26/5). Çok pay sahipli anonim ortaklıklarda olduğu gibi tek pay sahipli anonim ortaklığın genel kurul toplantı tutanağının da belirtilen şekilde imzalanması, akabinde ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gereklidir.

L. Hazır Bulunanlar Listesi

Tek pay sahipli anonim ortaklığın genel kurulunda hazır bulunanlar listesinin hazırlanmasının gerekip gerekmediği hususu tartışmalıdır. Bir görüşe göre bu liste, çok pay sahipli anonim şirket genel kurulları için gereklidir ve tek pay sahipli ortaklıklarda, oy hakkını haiz intifa ya da rehin hakkı sahipleri mevcut değilse, genel kurulda hazır bulunanlar

⁶⁷ Bu hususta bkz: Eminoglu, s. 22 vd.

listesinin hazırlanması gerekmemektedir⁶⁸. Bu görüşe gerekçe olarak, payların tamamının tek pay sahibi tarafından temsil ediliyor ve kararların da oybirliği ile alınmıyor olması nedeniyle kararda tek pay sahibinin ad, soyad ve imzasının yer alacağı ve dolayısıyla hazır bulunanlar listesinin hazırlanmasının mantıklı bir amacı olmadığı ifade edilmektedir⁶⁹.

Belirtmek gerekir ki kanun koyucu tek pay sahipli anonim şirket genel kurulları için hazır bulunanlar listesinin hazırlanmasına yönelik herhangi bir istisnaya yer vermemiştir. Bunun da ötesinde tek ya da çok pay sahipli anonim şirket ayırımı yapılmaksızın yönetim kurulunca hazırlanan hazır bulunanlar listesinin, toplantıda hazır bulunan pay sahipleri veya temsilcileri, toplantı başkanı ile Bakanlık temsilcisinin bulunma zorunluluğu olan toplantılarda Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanması gerektiği düzenlenmiştir (A.Ş. GK Yönetmeliği m. 16/3). Bu nedenle toplantıya oy hakkı sahibi olarak tek pay sahibinin katılacağı düşünülse bile bu hususun tespiti kanaatimizce gerekli ve zaruridir.⁷⁰ Bu durumda hazır bulunan listesi, tüm ilgili taraflar için, toplantının tek pay sahibinin varlığında gerçekleştiğini kanıtlamak gibi önemsiz olmayan bir amaca hizmet edecektir. Kaldı ki toplantıda tek pay sahibinin oy hakkı söz konusu olsa dahi, yukarıda da ele aldığımız üzere, pay sahibi yerine temsilcisi ve yine bunların dışında dışarıdan bir toplantı başkanı ve Bakanlık temsilcisinin katılması muhtemeldir. Bu kişiler ve yönetim kurulu başkanı tarafından ilgili listenin imzalanmasının öngörülmüş olması da listenin düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

M. Genel Kurul Kararlarının Hukuka Aykırılığı

Tıpkı çok paysahipli anonim şirketlerde olduğu gibi tek pay sahipli anonim şirketlerin genel kurullarında alınan kararların da çeşitli nedenlerle geçersizliği, diğer bir ifadeyle ilgili kararların yokluğu, batıl olmaları ve hatta iptal edilebilirliği söz konusu olabilir. Kararlara ilişkin yokluğun ve butlanın tespiti ile iptal davalarının pay sahibi dışındaki

⁶⁸ Pulaşlı, *Genel Esaslar*, § 19 Nr. 22h.

⁶⁹ Yazar Alman öğretisinde de belirtilen görüşün hâkim olduğunu ifade etmektedir. Bkz: Pulaşlı, *Genel Esaslar*, § 19 Dpn. 10b.

⁷⁰ Aynı yönde: Tekinalp, *Sermaye Ortaklıkları*, Nr. 13-33.

kişiler tarafından da açılabilceği düşünöldüğünde belirtilen davalarla icra edilecek yargısal denetimin tek pay sahipli ortaklıklarda söz konusu olduğu, hatta bu denetimin daha da önem kazandığı söylenebilir.

Tek pay sahipli genel kurul kararlarının kurucu unsurları mevcut değilse bu kararlar yoklukla malul olacaktır. Burada kurucu unsurlar genel kurulun yapılması ve bu genel kurulda alınan kararlardır. Yukarıda ele aldığımız çağrısız genel kurul hali hariç olmak üzere çağrının yapılmaması veya yetkili kişi yahut organca yapılmaması halinde genel kurul kararı yoklukla sakat olacaktır. Ayrıca Bakanlık temsilcisinin katılımının gerekli olduğu toplantılarda Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılmaması, toplantıyı terk etmesi ya da tutanağı imzalamaması halinde ilgili genel kurul toplantısında alınan kararların yok hükmünde olacağı kabul edilmektedir.⁷¹ TTK'da genel kurul kararlarının yokluğu hakkında herhangi bir düzenleme yer almadığı için bir genel kurul kararının yokluğuna ilişkin değerlendirmeler TTK'da düzenlenmiş bulunan butlan ve iptal davalarının ve genel hükümlerin çizdiği sınır ile tespit edilebilecektir.⁷² Genel kurul kararlarının yokluğunun tespiti davası menfaati olan herkes tarafından açılabilceği gibi hâkim de bu hususu re'sen dikkate almalıdır. Örneğin tek pay sahipli anonim ortaklıklarda başka pay sahibi bulunmadığı için intifa hakkı sahibi ya da yönetim kurulu üyeleri böyle bir davayı açabileceklerdir. Ancak intifa haklarının çoğunlukta olduğu tek paysahipli anonim ortaklıkta kanaatimizce tek pay sahibinin de genel kurul kararının yokluğunun tespiti davasını açabilmesi söz konusu olabilecektir. Yokluğun tespiti davası herhangi bir zamanaşımına tabi değildir.

Tıpkı yokluk halinde olduğu gibi bir tek pay sahipli anonim şirketin genel kurul kararının batıl olması da söz konusu olabilir. Yokluk halinden faklı olarak butlan durumunda şekil ve usul bakımından geçerli bir karar mevcut olmakla birlikte Türk Borçlar Kanunu'nun 26 ve 27. maddesi

⁷¹ Bkz: 11.HD.5.4.1982,E.1982/1512, K.1982/1512, K.1982/1507 (Karahana/Huysal,s. 555).

⁷² Karahana/Huysal, s. 554 vd.

hükümlerine aykırılık, diğer bir ifade ile emredici hukuk kurallarına veya ahlaka /adaba aykırılık ya da imkânsızlık söz konusudur.⁷³ Bununla birlikte genel kurul kararları açısından TTK’da açıkça sayılan butlan halleri mevcuttur. Buna göre genel kurulun, özellikle pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran, pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran veya anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan kararları batıldır (TTK m. 447/1). Görüldüğü üzere kanun koyucu TTK’da genel kurul kararlarının butlan sebeplerini sınırlayıcı olmayacak şekilde, örnek vermek suretiyle düzenlemiştir.⁷⁴ TTK’nın 447. maddesinde, konu açısından genel kurul kararlarının butlanı, örneklerle de olsa belirtilmiş olmasına rağmen, şekil yönünden bâtil genel kurul kararlarının butlanının belirlenmesi içtihat ve öğretiyeye bırakılmıştır. TTK’nın 447. maddesinin gerekçesinde ve doktrinde konu açısından bâtil genel kurul kararlarının tespitinde olduğu gibi, şekil açısından bâtil genel kurul kararlarının tespitinde de, “özellikle” sözcüğünün sınırlayıcı işlevinin ve butlanın ikincilliği ilkesinin dikkate alınması gerektiği ileri sürülmüştür.⁷⁵

Butlan durumunda esasen ilgili genel kurul kararı, kurucu nitelikteki hükümlere aykırılık taşımadığından dolayı varlık kazanmıştır. Buna rağmen gerek yokluk gerekse de butlan durumunda ilgili genel kurul kararının kesin hükümsüzlüğü söz konusu olacaktır.⁷⁶ Belirtilen butlan hallerinde, herhangi bir zamanaşımına tabi olmaksızın, iptal davası açabilecek kişiler dışında hukuken korunmaya değer menfaati bulunan herkes butlanın tespiti için dava açabilecektir.⁷⁷ Tek pay sahipli anonim

⁷³ Üçışık ve Çelik, s. 338 vd.

⁷⁴ Ömer Korkut, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na göre Anonim şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı* (Karahan 2012), s. 99.

⁷⁵ Bkz. TTK’nın 447. maddesinin gerekçesi; Karasu, Rauf; *Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi*, 2. Bası, 2015; s. 84 vd.

⁷⁶ Bilgili ve Demirkapı, s. 344.

⁷⁷ Korkut, s. 182.

şirketlerde başka pay sahibi bulunmayacağı için doğal olarak sadece diğer menfaat sahipleri butlanın tespiti davası açabilecektir.

IV. SONUÇ

Tek kişilik sermaye şirketi 6102 Sayılı TTK'nın getirdiği önemli yeniliklerden biridir. Böylelikle bir taraftan uygulamada yaşanan “saman adam” sorununa çözüm bulunmak istenmiş diğer taraftan Avrupa Birliği mevzuatına uyum sağlanmıştır. Ne var ki, özellikle anonim şirketler açısından, tek ortaklı şirket konsepti gerek kavramsal gerekse de kuramsal olarak şirketler hukukunun geleneksel düzeni ile çeşitli açılardan gelişmektedir.

Tek pay sahipli anonim şirkete ilişkin problem alanlarının başında genel kurula ilişkin işleyiş gelmektedir. Kanun koyucu birkaç husus dışında tek pay sahipli anonim şirketin genel kurulu ile ilgili özel hükümler ihdas etmiş değildir. Böylelikle bu sınıfta yer alan anonim şirketlerin genel kurulları büyük ölçüde, çok pay sahipli şirketler için öngörülen genel kurul rejimine tabi kılınmıştır. Bu da, kural olarak “kurul” şeklinde işlemesi gereken bu temel karar organına ilişkin düzenin tek kişiden oluşan ve bu tek kişinin bütün yetkileri kullandığı bir organ için uygulanmasından kaynaklanan birçok soruna yol açmaktadır.

Tek pay sahipli anonim şirket için en elverişli toplanma modeli elbette TTK'nın 416. maddesi hükmü çerçevesinde çağrısız genel kurul olacaktır. Çünkü bu yolla tek pay sahibi dilediği yerde ve zamanda “genel kurul” sıfatıyla karar alabilecektir. Yine tek pay sahibi, çağrısız genel kurul toplantısı için belirlenen gündemi dilediği gibi şekillendirebilecektir. Ne var ki şirket tek pay sahipli olmasına, diğer bir ifade ile paylar tek bir kişiye ait olmasına rağmen payların tamamı ya da bir kısmı üzerindeki oy hakları başkasına ait olabilir. Paylar üzerinde intifa haklarının bulunduğu ya da paylar üzerinde rehin kurulduğu ve oy haklarının da rehin hakkı sahibine verildiği bu tür durumlarda çeşitli şekil şartlarına bağlanan genel kurul davet merasimi ve gündeme bağlılık ilkesinin sıkı prosedürü işletilmek zorunda kalınabilir. Tek pay sahibine ait bütün paylar

üzerindeki oy hakları başkasına ait olsa dahi tek pay sahibi genel kurul toplantısına katılma hakkına sahiptir. Ancak uygulamada böyle bir durumda oy hakkı dışındaki diğer pay sahipliği haklarını kimin kullanacağı ile ilgili çekişme ve sorunlar yaşanabilir.

Çok pay sahipli şirketlerde olduğu gibi tek pay sahibi de genel kurulda kendisini temsil ettirebilecektir. Ancak bu hususta Borçlar Kanunu anlamında temsilci ve tevdi eden temsilcisi mekanizmaları elverişli iken TTK'nın 428. maddesi vd hükümlerinde düzenlenen toplu temsil türleri, intifa ve rehin alacaklıları bulursa dahi, kanaatimizce tek pay sahipli şirketler için elverişli değildir. Tek pay sahibinin paylarını bölmek ve böldüğü paylarını farklı kişilere temsil ettirmek suretiyle değişik yönlerde de oy kullanamayacaktır. Kanaatimizce tek pay sahibinin genel kurula, paylara ilişkin temsil, rehin ya da intifa hakları bulunmaksızın, paylarının sadece bir kısmı için oy kullanmak suretiyle katılım sağlayamayacağını da kabulü gerekir.

Tek pay sahipli anonim şirket genel kurulu ile ilgili tartışmalı hususlardan biri de, Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılımıdır. Bu hususta tek pay sahipli anonim şirketler açısından özel bir düzenleme söz konusu değildir. Dolayısıyla Bakanlık temsilcisi çok pay sahipli anonim şirket genel kuruluna hangi şartlarda katılacaksa, aynı şartların varlığında tek pay sahipli anonim şirketin genel kuruluna da katılmalıdır. Bakanlık temsilcisi, bu sınıfa giren anonim şirketlerin genel kurullarında belki pay sahipleri arasındaki menfaat çatışmalarını kontrol etmek gibi bir vazifeye sahip olmayacak, ancak alacaklılar ve çalışanlar gibi diğer menfaat sahiplerinin (*stakeholder*) çıkarlarını gözetmek ve kamu menfaatlerinin korumak gibi yükümlülüklerini yerine getirmek üzere hazır bulunacaktır. Bununla birlikte Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılacak olması, tek pay sahipli anonim şirketin genel olarak sunduğu kolaylıkların aksine toplantıya ilişkin formaliteleri arttırabilecektir.

Toplantının işleyişine ilişkin esaslar tek pay sahipli anonim şirketlerde de, hazırlanması ve genel kurul tarafından onaylanması zorunlu olan bir iç yönergede belirlenir. Tek pay sahibinin genel kurulun

bütün yetkilerini tek başına kullandığı durumlarda başkanlığın (divan heyetinin) oluşturulmasına ve fiilen başkanın seçilmesi gereklik arz etmeyecektir. Toplantının elektronik ortamda yapılmasına ilişkin olarak da bir engel söz konusu değildir.

Tek pay sahibinin aynı zamanda tek yönetim kurulu üyesi olduğu durumlarda genel kurulda yönetim kurulu üyesinin ibrasına ilişkin karar alınamayacaktır. Ancak, bütün paylar tek pay sahibine ait olmakla birlikte paylar üzerinde, karar almaya yetecek oranda oy hakkının intifa ya da rehin hakkı sahiplerine ait olduğu durumlarda, bu oylarla gerek yönetim kurulu üyesi olan tek pay sahibinin gerekse de pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyelerinin ibrasına yönelik karar alınabilir. Ancak tek pay sahibinin ibraya yönelik karar aldırma amacıyla payları üzerinde rehin ya da intifa hakkı oluşturması muvazaalı bir işlem olacaktır. Yine TTK'nın 436/1. maddesi hükmünde belirtilen oydan yoksunluk hallerinde de tek pay sahipli anonim şirket genel kurullarında karar alınamayacaktır. Ayrıca, genel kurul kararlarının iptal ya da butlanına ilişkin davalar, finansal tabloların müzakeresi, oy hakkını haiz rehin ya da intifa hakkı sahiplerinin genel kurulda öneride bulunma, inceleme ve bilgi edinme hakları gibi hususlar tek pay sahipli anonim şirket genel kurulları açısından özellik arz edebilir.

Tek pay sahipli anonim şirketlerin genel kurul kararlarından etkilenen, karar alan pay sahibi dışında başka bir pay sahibi yoktur. Ancak pay sahibi dışında başka menfaat sahiplerinin bu kararlardan etkilenmesi söz konusu olabilir. Dolayısıyla burada da genel kurul kararlarının yokluğu, butlanı ve hatta iptal edilebilirliği söz konusu olabilir. Çünkü bu konudaki davalar pay sahibi dışındaki diğer kişiler tarafından da açılabilir.

KAYNAKÇA

- Bachmann G, *Die Einmann-AG* (NZG 2001).
- Berzek AN, ‘Anonim Ortaklıkta Pay Üzerinde İntifa Hakkı Sahibinin Oy Hakkı ve Oy Hakkına Bağlı Diğer Haklar’ (2002) VI (1-4) AÜEHFD 224.
- Bilgili F ve Demirkapı E, *Şirketler Hukuku* (Dora 2013).
- Eminoğlu C, *Türk Ticaret Kanunu'nda Kurumsal Yönetim (Corporate Governance)* (Oniki Levha 2014).
- Eminoğlu C ve Şeker M, ‘Bir Pay Sahipliği Girişimi Olarak Kurumsal Temsilci’ (2015), 6 (Özel Sayı I) İÜHFD 1.
- Güneş BS, ‘Tek Kişilik Anonim Şirketler’ (2012), 3 İstanbul Barosu Dergisi 220.
- Karahan S (Ed.), *Şirketler Hukuku* (Mimoza 2013).
- Karasu, R, *Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi* (Yetkin 2015).
- Kendigelen A, *Türk Ticaret Kanunu; Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler* (Oniki Levha 2012).
- Kırca İ, Şehirli Çelik FY ve Manavgat Ç, *Anonim Şirketler Hukuku* (Cilt I, BATİDER 2013).
- Korkut Ö, *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı* (Karahan 2012).
- Poroy R, Tekinalp T ve Çamoğlu E, *Ortaklıklar Hukuku I* (13. Bası, Vedat Kitapçılık 2015).
- Pulaşlı H, *Şirketler Hukuku Şerhi* (Cilt 1 Şerh I, 2. Baskı, Adalet 2015).
- *Şirketler Hukuku Genel Esaslar (Genel Esaslar, 3. Baskı, Adalet 2015).*
- ‘Tek Kişilik Anonim Şirket Genel Kurullarıyla İlgili Olarak Ortaya Çıkabilecek Sorunlar’ (2014) 139 Legal Hukuk Dergisi 1309.
- Tekinalp Ü, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku (Sermaye Ortaklıkları, Vedat Kitapçılık 2013).*

— *Tek Kişilik Ortaklık I, Tek Pay Sahipli Anonim Ortaklık (Tek Pay Sahipli AŞ, Vedat Kitapçılık 2011).*
Üçışık Ü ve Çelik A, *Anonim Ortaklıklar Hukuku (C. I, Adalet 2013).*